

บทที่ 2

ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวความคิด

2.1 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการกู้ยืมเงินของผู้ค้าขายในตลาดเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยขอเสนอหลักการทางวิชาการในเชิงของทฤษฎี ดังนี้

2.1.1 ทฤษฎีหรือแนวคิดเกี่ยวกับการปล่อยสินเชื่อ

หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์สินเชื่อ สามารถวิเคราะห์โดยใช้หลักเกณฑ์ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2540) มีดังนี้

1) หลัก นโยบาย 7C's ในการประเมินความเสี่ยงของการให้สินเชื่อ

1.1) Character หรือ willingness to pay ความตั้งใจจริงของลูกค้าที่จะชำระเงินคืนซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาให้ดีเพราะประเมินยาก ขึ้นอยู่กับการหาข้อมูลจากลูกค้า และประสบการณ์ของผู้พิจารณาสินเชื่อ ในการพิจารณา Character ต้องดูทั้งส่วนที่สำคัญประกอบ Element เช่น ความซื่อสัตย์ ความจริงใจ ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ ความพอควร ความไว้วางใจ และหลักฐานแสดง Evidences เช่น ผู้พิจารณาต้องใช้ประวัติการชำระหนี้ ประวัติการกู้เงิน ภูมิฐานะที่อยู่อาศัยลักษณะความเสี่ยงของงานที่ทำ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา เป็นต้น

1.2) Capacity หรือ Ability to pay ความสามารถในการชำระหนี้ แม้จะมีความซื่อสัตย์ แต่หากไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ โดยไม่มีเหตุผลที่เหมาะสมถือว่าเป็นความเสี่ยงอย่างมาก ในการพิจารณาสินเชื่อ ความสามารถในการชำระหนี้มองได้จากการที่ผู้ขอชำระหนี้ได้ชำระหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย โดยปกติเงินที่นำมาชำระหนี้ควรเป็นสุทธิตามจากค่าจ้างและรายได้ต่อเดือนคือจะต้องมีเงินเหลือจากรับสุทธิตั้งหลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว เพียงพอต่อการชำระหนี้คืนให้กับธนาคารได้

1.3) Capital คือ การพิจารณาทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้กู้โดยผู้กู้นำมาใช้เป็นหลักทรัพย์ในการค้ำประกันและในการวัดความเสี่ยงเกี่ยวกับ Capital สามารถวัดได้จากความเข้มแข็งทางการเงิน โดยการคำนวณนั้นเราพิจารณาจากส่วนที่เป็นรายได้หลักที่ได้รับและเงินทุนจากแหล่งอื่นที่หามาได้

1.4) Collateral คือ การพิจารณาหลักประกันซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งของ Capital นำมาค้ำประกันสินเชื่อ ซึ่งทรัพย์สินที่นำมานั้นต้องนำมาจำนำหรือจำนอง

1.5) Condition คือ สภาพการณ์ทั่วไปซึ่งพิจารณาถึงสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจของผู้ขอสินเชื่อ กล่าวคือ ถ้าเศรษฐกิจดีจะส่งผลทำให้ผลประกอบการเติบโตในทิศทางเดียวกัน แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเศรษฐกิจในขณะนั้นมีการชะลอตัว หรือซบเซา ซึ่งส่งผลทำให้การลงทุนลดลง นอกจากนั้นจะต้องพิจารณาในเรื่องอื่นๆ ที่เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อ เช่น อัตราดอกเบี้ยภาวะเงินเฟ้อ อัตราภาษี นโยบายทางการเงิน เป็นต้น

1.6) Country คือ การประเมินความเสี่ยงในการให้สินเชื่อที่เกี่ยวข้องกับประเทศของผู้กู้ โดยเฉพาะ พิจารณาด้านเศรษฐกิจนโยบายซึ่งในปัจจุบันที่มีการแข่งขันการส่งสินค้าเข้า การส่งสินค้าออก ซึ่งการให้สินเชื่อเกี่ยวกับธุรกิจประเภทนี้จะมีความเสี่ยงในอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราและตลาดที่นำเข้าสินค้า

1.7) Control คือ การควบคุมเกี่ยวกับการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพของระบบข้อมูลของผู้ที่ขอวงเงินสินเชื่อ โดยอาจเป็นการจัดเก็บข้อมูลในระบบบัญชีของผู้ขอสินเชื่อเป็นรายบุคคล และเป็นหน่วยงานเพื่อสะดวกในการติดตามถ้าเกิดมีปัญหาการค้างชำระหนี้

2) หลัก 5P's นโยบายในการประเมินความเสี่ยงในการให้สินเชื่อ

2.1) Personal การวิเคราะห์และพิจารณาในตัวบุคคล ซึ่งเป็นการพิจารณาในตัวของผู้กู้ในเรื่องความรับผิดชอบในการชำระหนี้ ประวัติทางการเงิน ความตั้งใจในการชำระหนี้ บุคคลซึ่งมีลักษณะในการบริหารทางการเงินอย่างไรซึ่งใช้ในการสนับสนุนในการชำระหนี้คืน

2.2) Purpose การวิเคราะห์และพิจารณาวัตถุประสงค์ในการนำเงินที่ได้รับจากสินเชื่อของผู้ให้กู้ไปใช้ในการอุปโภคบริโภค ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์

2.3) Payment การวิเคราะห์และพิจารณาสินเชื่อ ความสามารถในการชำระหนี้คืนให้กับผู้ให้กู้ การพิจารณาลูกหนี้ที่ขอใช้บริการสินเชื่อกับผู้ให้กู้มีการผิคนัดหรือชำระตรงตามวันครบกำหนด

2.4) Protection การป้องกัน คือ การพิจารณาและวิเคราะห์ความเสี่ยงในการให้เงินสินเชื่อแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

- ปัจจัยที่เกิดขึ้นภายใน ซึ่งปัญหาหลัก คือปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวผู้กู้
- ปัจจัยที่เกิดขึ้นภายนอก เช่น พิจารณาจากหน่วยงานของผู้กู้ สภาพเศรษฐกิจการเมือง

2.5) Prospective คือ การพิจารณาผลได้ผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตกับการให้สินเชื่อว่าคุ้มหรือเหมาะสมหรือไม่ เช่น การพิจารณาความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับบุคคลในช่วงที่เศรษฐกิจถดถอยควรมีความรอบคอบการให้สินเชื่อมากขึ้น

3) นโยบาย CAMPARI

เป็นการวิเคราะห์คุณภาพของผู้ขอสินเชื่อโดยพิจารณาถึงความตั้งใจและความสามารถของผู้ขอสินเชื่อเป็นการเสริมปัจจัยบางตัวของนโยบาย 7C's และ 5P's ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ 7 ประการ ดังนี้

3.1) Character คือความตั้งใจจริงของลูกค้าที่จะชำระหนี้ (Willingness to Replay) ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาให้ดีและประเมินยาก ขึ้นอยู่กับการหาข้อมูลของลูกค้าในการพิจารณา Character ต้องดูทั้งส่วนที่สำคัญประกอบ (Elements) และหลักฐาน (Evidences)

3.2) Ability to Replay หมายถึง ความสามารถในการชำระหนี้ ซึ่งวัดได้จากการที่ผู้ขอเครดิตสามารถทำการชำระหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยได้ตามกำหนดที่ได้ตกลงไว้กับธนาคารซึ่งปกติเงินที่จะนำมาชำระหนี้ควรจะเป็นเงินรับสุทธิจากการดำเนินงาน คือ จะต้องไม่มีเงินเหลือจากรายรับหลังหักจากรายจ่ายต่างๆแล้ว

3.3) Margin หมายถึง ผลตอบแทน คือการคิดดอกเบี้ยขอสินเชื่อแต่ละราย ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามองค์ประกอบ เช่น ระดับความเสี่ยง ต้นทุนของเงินทุน หรือความสัมพันธ์กับธนาคาร

3.4) Purpose of the Loan หมายถึง วัตถุประสงค์ของการกู้ เป็นสิ่งที่ทางผู้ให้กู้ต้องการทราบเป็นอันดับแรก เพื่อที่จะเสนอสินเชื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของผู้ขอสินเชื่อและเป็นการป้องกันการนำเงินไปใช้ไม่ตรงวัตถุประสงค์ (Miss Matching)

3.5) Amount of Loan วงเงินกู้ ผู้พิจารณาสินเชื่อต้องพิจารณาว่าผู้ขอกู้ไม่ได้ขอสินเชื่อมากเกินไปเกินความสามารถที่จะใช้คืน หรือขอกู้มากเกินไปหรือน้อยเกินกว่าวัตถุประสงค์ของการกู้ซึ่งการกำหนดวงเงินกู้ที่ไม่เหมาะสม จะสร้างความยุ่งยากให้กับผู้ให้กู้ และยังเพิ่มความเสี่ยงของการปล่อยสินเชื่อเพิ่มขึ้น

3.6) Repayment Terms เงื่อนไขการชำระหนี้คืน ซึ่งต้องคำนึงถึงความสามารถในการหารายได้ หรือความสามารถในการทำกำไรจากปัจจัยต่างๆของธุรกิจ เช่น ประเภทธุรกิจ ประเภทสินทรัพย์ ภาวะการแข่งขัน การตลาด ฐานะการเงิน และแผนการเงิน เป็นต้น และการกำหนดเวลาชำระหนี้ ต้องเหมาะสมกับลักษณะของสินเชื่อด้วย

3.7) Insurance against the possibility of non payment หลักประกันกรณีที่ชำระหนี้ไม่ได้ หลักประกันเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งในเกณฑ์การพิจารณาค่าทางเครดิตโดยหลักประกันนั้น เป็นเรื่องสนับสนุนหรือส่งเสริมให้สินเชื่อที่ผู้ให้กู้ปล่อยแก่ลูกค้ามีความมั่นคงขึ้นเพราะเมื่อผู้ให้กู้ไม่ได้รับชำระหนี้ ผู้ให้กู้สามารถบังคับเอาจากหลักประกันซึ่งเป็นการลดความเสี่ยงลงได้

2.1.2 ทฤษฎีการประเมินค่าแบบจำลองถดถอยที่มีตัวแปรตามเป็นตัวแปรหุ่น (Estimation of Regression Models with Dummy Dependent Variables)

ในการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้สมการถดถอยนั้นในบางลักษณะจะพบว่าตัวแปรตาม (dependent variable) จะมีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ (qualitative) ซึ่งประกอบด้วย 2 ทางเลือก หรือมากกว่า เช่น การเลือกตั้ง การยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร การเข้าเป็นสมาชิก สหกรณ์การเกษตรของเกษตรกร การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การเลือกวิธีเดินทางไปทำงานว่าเป็นทางรถเมล์ รถไฟ รถยนต์ หรือจักรยาน เป็นต้น แบบจำลองที่มีตัวแปรตามเป็นลักษณะเช่นนี้ สามารถจะใช้วิธีการประมาณค่าได้ 3 วิธี คือ (1) แบบจำลองความน่าจะเป็นเชิงเส้น (Linear Probability model) (2) แบบจำลองโพรบิต (Probit model) และ (3) แบบจำลองโลจิท (Logit model) (ทรงศักดิ์, ศรีบุญจิตต์, 2548)

1) แบบจำลองความน่าจะเป็นเชิงเส้น (Linear Probability Model) เป็นแบบจำลองที่ตัวแปรตามเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพและมีค่าได้เพียง 2 ค่า หรือ 2 ทางเลือก เช่น “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ไม่ได้ออกมาเป็นตัวเลขอย่างแบบจำลองสมการถดถอยซึ่งตัวแปรตามเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ สมมติว่าเรามีแบบจำลองอย่างง่ายดังนี้

$$y_i = a + \beta x_i + u_i \quad (1)$$

โดยที่ $y_i = 1$ ถ้าครัวเรือนที่ i ซื้อรถยนต์ (ซึ่งอาจเป็นตัวแปรตามในลักษณะอื่นอีกก็ได้ เช่น ถ้าครัวเรือนที่ซื้อบ้านเป็นต้น)

$y_i = 0$ ถ้าครัวเรือนที่ i ไม่ซื้อรถยนต์ (หรือครัวเรือนที่ i ไม่ซื้อบ้านดังตัวอย่างข้างต้น)

u_i = ค่าความคลาดเคลื่อน หรือมีการแจกแจงเป็นอิสระและมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0

แบบจำลองตามสมการ (1) นี้เรียกว่า “แบบจำลองความน่าจะเป็นเชิงเส้น” จาก

สมการเราสามารถหาค่าคาดหมายแบบมีเงื่อนไข (conditional expected value) ของค่าสังเกตของตัวแปรตามแต่ละตัว y_i โดยกำหนดค่าตัวแปรอธิบาย (explanatory variable) หรือตัวแปรอิสระ (Dependent variable) ในกรณีนี้ซึ่งคือ x_i มาให้ได้ดังนี้

$$E(y_i | x_i) = a + \beta x_i \quad (2)$$

และเนื่องจาก y_i มีค่าเพียง 2 ค่าเท่านั้นดังได้กล่าวไว้ข้างต้นคือ 1 และ 0 เพราะฉะนั้นเราสามารถที่จะหาการแจกแจงความน่าจะเป็นของ y_i ได้โดยการให้

$P_i =$ ความน่าจะเป็นที่ $y_i = 1$ ซึ่งเขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ $p_i = \text{prob}(y_i = 1)$

$1 - p_i =$ ความน่าจะเป็นที่ $y_i = 0$ ซึ่งเขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ $p_i = \text{prob}(y_i = 0)$

ซึ่ง y_i ก็จะมีการแจกแจงความน่าจะเป็น (probability distribution) ดังนี้

$y_i =$ ความน่าจะเป็น (probability)

$0 = 1 - p_i$ (ความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่ไม่ได้เลือก)

$1 = p_i$ (ความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่ได้เลือก)

จากการแจกแจงความน่าจะเป็นดังกล่าว เราสามารถหาค่าคาดหมาย (expected value) ของ y_i ได้ดังนี้

$$E(y_i) = 1(p_i) + 0(1 - p_i) = p_i \quad (3)$$

จะเห็นได้ว่าค่าคาดหมาย (expected value) ของ y_i จากสมการ(2)และ(3) คือค่าเดียวกันเพราะ ฉะนั้นสมการ(2)และ(3) จึงเท่ากัน เพราะฉะนั้นเราจะได้

$$P_i = a + \beta x_i E(y_i | x_i) \quad (4)$$

นั่นคือความคาดหมายแบบมีเงื่อนไขของ y_i จากแบบจำลอง (1) คือ ความน่าจะเป็นแบบมีเงื่อนไข(conditional probability) ของ y_i นั่นเอง (Gujarati, 1995: 540-542; Pindyck and Rubinfeld, 1998: 298-300) โดยสรุปแล้วเรามักจะเขียนแบบจำลองความน่าจะเป็นเชิงเส้น โดยให้ตัวแปรตามเป็นความน่าจะเป็น ได้ดังนี้

$$P_i = \begin{cases} \alpha & 0 < \alpha + \beta x_i < 1 \\ 1 & \alpha + \beta x_i > 1 \\ 0 & \alpha + \beta x_i < 0 \end{cases} \quad (5)$$

จาก (5) $\alpha + \beta x_i = P_i$ เป็นค่าความน่าจะเป็นซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 แต่การประมาณค่า p_i ด้วย $\alpha + \beta x_i$ ซึ่งมีลักษณะเป็นสมการเส้นตรงของ X_i นั้น ถ้า X_i มีค่าเกินช่วงอันเหมาะสมช่วงหนึ่งแล้วค่า $\alpha + \beta x_i$ อาจมีค่ามากกว่า 1 หรือน้อยกว่า 0 ซึ่งเท่ากับว่า

ได้ค่าประมาณความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์หนึ่งด้วยค่าที่ต่ำกว่า 0 หรือสูงกว่า 1 ซึ่งไม่สมเหตุผล

ปัญหาในการประมาณค่าแบบจำลองความน่าจะเป็น(linear probability model) โดย OLS

(1) ปัญหาการแจกแจงแบบไม่ปกติ (non-normality) ของ u_i โดยทฤษฎีแล้วเราทราบว่าตัวประมาณค่า OLS (OLS estimator) นั้นหามาได้โดยไม่ต้องใช้ข้อสมมุติเกี่ยวกับการแจกแจงแบบปกติของ u_i แต่ข้อสมมุติเกี่ยวกับการแจกแจงแบบปกติของ u_i นี้ไม่เป็นจริงในกรณีของแบบจำลองความน่าจะเป็นเชิงเส้น เพราะว่า u_i (ซึ่งเหมือนกับ y_i) จะมี 2 ค่าเท่านั้น โดยพิจารณาจาก

$$U_i = y_i - a - \beta x_i \quad (6)$$

ซึ่งจะเห็นได้ว่าเมื่อ $y_i = 1$ จะได้

$$u_i = 1 - a - \beta x_i \quad (7)$$

และเมื่อ $y_i = 0$ จะได้

$$u_i = -a - \beta x_i \quad (8)$$

ซึ่งจะเห็นได้ว่า u_i จะไม่มีการแจกแจงแบบปกติ ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว u_i มีการแจกแจงแบบทวินาม(binomial distribution)(Gujarati, 1995: 542-543)อย่างไรก็ตามการที่ข้อสมมุติเกี่ยวกับการแจกแจงปกติของ u_i ไม่เป็นจริงดังที่ปรากฏไว้นั้นอาจจะไม่ใช่สิ่งที่สำคัญนัก เพราะว่าเราทราบว่าค่าประมาณแบบจุดด้วยวิธี OLS ยังคง “ไม่เอนเอียง (unbiased)” ประกอบกับเมื่อขนาดของตัวอย่างเพิ่มขึ้นอย่างไม่จำกัด เราสามารถจะพิสูจน์ได้ว่า ตัวประมาณค่า OLS มีแนวโน้มที่จะมีการแจกแจงแบบปกติ เพราะฉะนั้นในกรณีที่ตัวอย่างมีขนาดใหญ่การลงความเห็นในเชิงสถิติ (statistical inference) เกี่ยวกับแบบจำลองความน่าจะเป็นเชิงเส้น ก็จะเป็นไปตามกระบวนการของ OLS ภายใต้อสมมุติเกี่ยวกับการแจกแจงปกติของ u_i

(2) ความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนมีค่าไม่คงที่ (heteroscedasticity) จากการที่ u_i มีเพียงค่าตามสมการที่ 7 และ 8

$$1 = a + \beta x_i + u_i \quad \text{ซึ่งคือ} \quad u_i = 1 - a - \beta x_i \quad (9)$$

$$0 = a + \beta x_i + u_i \quad \text{ซึ่งคือ} \quad u_i = 0 - a - \beta x_i \quad (10)$$

สมการจะแสดงการแจกแจงความน่าจะเป็นของ u_i ได้ดังนี้

y_i	u_i	ความน่าจะเป็น
1	$1 - a - \beta x_i$	P_i
0	$-a - \beta x_i$	$1 - P_i$

เมื่อหาค่า expected value และค่า variance โดยที่ค่า expected value ของ u_i มีค่าเป็น 0

$$E(u_i) = (1 - a - \beta x_i)P_i + (-a - \beta x_i)(1 - P_i) = 0 \quad (11)$$

และหาค่าของ P_i และ $1 - P_i$ จากสมการที่ 11 จะได้ว่า

$$P_i = a - \beta x_i \quad (12)$$

$$1 - P_i = 1 - a - \beta x_i \quad (13)$$

ค่า variance ของ u_i หาได้จาก

$$\begin{aligned} Eu_i^2 &= (1 - a - \beta x_i)^2 P_i + (-a - \beta x_i)^2 (1 - P_i) \\ &= (1 - a - \beta x_i)^2 (a + \beta x_i) + (-a - \beta x_i)^2 (1 - a - \beta x_i) \\ &= (1 - a - \beta x_i)(a + \beta x_i) = P_i(1 - P_i) \end{aligned} \quad (14)$$

$$Eu_i^2 = \sigma_i^2 = \text{var}(u_i) = E(y_i|x_i)[1 - E(y_i|x_i)] = P_i(1 - P_i) \quad (15)$$

สมการ 15 แสดงให้เห็นว่าค่าความคลาดเคลื่อน (error term) มีค่าความแปรปรวนไม่คงที่ ค่าสังเกตที่มี p_i เข้าใกล้ 0 หรือ 1 จะมีค่าความแปรปรวนโดยเปรียบเทียบต่ำ ในขณะที่ค่าสังเกตที่มี p_i ใกล้ 0.5 จะมีความแปรปรวนสูงกว่า (Pindyck and Rubinfeld, 1998: 300)

(3) ปัญหา $\hat{y}_i$ ออกนอกช่วง 0 และ 1 ซึ่งไม่สอดคล้องกับการกำหนดตัวแปร y ที่อยู่ระหว่าง 0 และ 1 Johnston and Dinard(1997)และ Pindyck and Rubinfeld(1998) กล่าวว่า จุดอ่อนที่สำคัญมากของแบบจำลองความน่าจะเป็นเชิงเส้น ก็คือว่า แบบจำลองนี้ไม่ได้มีข้อจำกัด (constraint) ให้ค่าทำนาย (ซึ่งคือ $\hat{y}_i$) ตกอยู่ในช่วง 0 และ 1 ทั้งที่โดยทฤษฎีแล้ว $E(y_i|x_i)$ ในแบบจำลองความน่าจะเป็นเชิงเส้นซึ่งวัดความน่าจะเป็นแบบมีเงื่อนไขของเหตุการณ์ (event) y ที่เกิดขึ้นเมื่อ x ถูกกำหนดมาให้จะต้องตกอยู่ระหว่าง 0 และ 1 แต่ก็ไม่มีสิ่งใดมารับประกันได้ว่า $\hat{y}_i$ ซึ่งก็คือตัวประมาณค่า (estimators) ของ $E(y_i|x_i)$ จะอยู่ในช่วง 0 และ 1 ดังกล่าว

(4) ปัญหาการประมาณค่าความชัน (slope) ที่สูงเกินจริง (overestimated slope) หรือต่ำเกินจริง (underestimated slope) ปัญหาที่สำคัญมาอีกปัญหาหนึ่งของการประมาณค่าแบบจำลองความน่าจะเป็นเชิงเส้น ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดสามัญ (ordinary least squares) ก็คือค่าของความชันที่ประมาณค่าได้ อาจจะมีค่าสูงเกินความเป็นจริง หรือต่ำกว่าความเป็นจริงได้ ถ้าหากว่าค่าสังเกต (observations) ที่เลือกมาหรือได้มานั้นมีคุณลักษณะประจำตัว (คือค่า x) ที่มีค่าสุดโต่งหรือปลายสุด (extreme values) เป็นจำนวนมากเกินไปทำให้ได้ค่าประมาณของความชัน (slope estimate) จากวิธีกำลังสองน้อยที่สุดสามัญ มีค่าต่ำกว่าความเป็นจริงได้ Pindyck and Rubinfeld (1998) กล่าวถึงกรณีนี้ว่า ค่าประมาณของความชันจากวิธีกำลังสองน้อยที่สุดสามัญที่ได้รับในกรณีนี้ จะมีลักษณะ “เอนเอียง (biased)” เนื่องจากเป็นการประมาณค่าความชันของการถดถอยที่แท้จริง (true regression slope) ต่ำกว่าความเป็นจริง และในทางตรงกันข้ามกันถ้าเรามีค่าสังเกต ซึ่งมีค่า x ที่มีลักษณะเกาะกลุ่มกันตรงกลาง (ซึ่งตรงข้ามกับกรณีแรกซึ่งเป็นกรณีปลายสุดหรือสุดโต่งเป็นจำนวนมากเกินไป) ค่าของความชัน ที่ประมาณค่าได้ก็จะมีลักษณะสูงเกินกว่าความเป็นจริง

จะเห็นได้ว่าแบบจำลองเชิงเส้นมีจุดอ่อนหลายประการด้วยกันดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นเพราะฉะนั้นทางเลือกอื่น เช่น แบบจำลองโพรบิต (Probit model) ซึ่ง Goldberger (1964) เรียกว่าแบบจำลองวิเคราะห์แบบโพรบิต (Probit analysis model) และแบบจำลองโลจิท (Logit model)

2) แบบจำลองโลจิท (Logit Model)

จากแบบจำลองความน่าจะเป็นเชิงเส้นที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งมีข้อบกพร่องค่อนข้างมาก โดยเฉพาะการที่จะทำให้ค่าประมาณความน่าจะเป็นอยู่ในช่วง 0 ถึง 1 เท่านั้น เราจึงนำแบบจำลองโลจิท (Logit model) มาใช้ในการประมาณค่าแทนซึ่งให้ค่าประมาณของตัวแปรตาม

อยู่ในช่วง 0-1 แบบจำลองโลจิสติกนี้เป็นอีกแบบจำลองหนึ่งซึ่งมีคุณสมบัติคล้ายๆกับแบบจำลองโพรบิตต่างกันแต่เพียงข้อสมมติเกี่ยวกับลักษณะของการแจกแจงของตัวคลาดเคลื่อน u_i เท่านั้น

จากการแจกแจงแบบโลจิสติก (logistic distribution)

$$\begin{aligned} \text{Prob}(Y=1) &= \frac{e^{\beta x}}{1+e^{\beta x}} \\ &= \Lambda(\beta'x) \end{aligned} \quad (16)$$

โดยที่ $\Lambda(\cdot)$ คือฟังก์ชันการแจกแจงสะสมแบบโลจิสติก (logistic cumulative distribution function) จากแบบจำลองความน่าจะเป็น (probability model)

$$E[y|x] = 0[1 - F(\beta'x)] + 1[F(\beta'x)] \quad (17)$$

เราจะได้ว่า

$$\begin{aligned} \frac{\partial E[y|x]}{\partial x} &= \left\{ \frac{dF(\beta'x)}{d(\beta'x)} \right\} \beta \\ &= \Lambda(\beta'x)\beta \end{aligned} \quad (18)$$

โดยที่ $f(\cdot)$ คือฟังก์ชันความหนาแน่น (Density function) ซึ่งคล้ายกับฟังก์ชันการแจกแจงสะสม (cumulative distribution) $F(\cdot)$ สำหรับการแจกแจงปกติ (normal distribution)

เราจะได้ว่า

$$\frac{\partial E[y|x]}{\partial x} = \phi(\beta'x)\beta \quad (19)$$

โดยที่ $\phi(t)$ คือฟังก์ชันความหนาแน่นปกติมาตรฐาน (Standard normal density function) สำหรับการแจกแจงแบบโลจิสติก (logistic distribution)

$$\begin{aligned}\frac{d\Lambda[\beta'x]}{d(\beta'x)} &= \frac{e^{\beta'x}}{(1+e^{\beta'x})^2} \\ &= \Lambda(\beta'x)[1-\Lambda(\beta'x)]\end{aligned}\quad (20)$$

เพราะฉะนั้นในแบบจำลองโลจิท จะได้ว่า

$$\frac{\partial E[y|x]}{\partial x} = \Lambda(\beta'x)[1-\Lambda(\beta'x)]\beta \quad (21)$$

สำหรับตัวประมาณค่าในกรณีของแบบจำลองโลจิท (ซึ่งแตกต่างจากกรณีของแบบจำลองโพรบิท)

$$B = \sum_i (y_i - \Lambda_i)^2 x_i x_i' \quad (22)$$

ซึ่งเป็นการคำนวณเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมเกี่ยวเชิงเส้นกำกับ (Asymptotic covariance matrix) วิธีหนึ่ง

จาก

$$\hat{f} = \hat{\Lambda}(1-\hat{\Lambda})$$

จะได้

$$\frac{d\hat{f}}{dz} = (1-2\hat{\Lambda})\left(\frac{d\hat{\Lambda}}{dz}\right) = (1-2\hat{\Lambda})\hat{\Lambda}(1-\hat{\Lambda}) \quad (23)$$

เมื่อจัดพจน์ (Terms) ต่างๆเข้าด้วยกันจะได้

$$\text{Asy. var}[\hat{\gamma}] = [\Lambda(1-\Lambda)]^2 [I + (1-2\Lambda)\beta x' V [I + (1-2\Lambda)x\beta']] \quad (24)$$

แบบจำลองโลจิท (Logit Model)

แบบจำลอง $Y_i^* = \beta_i X + \varepsilon_i$

โดยที่ $Y_i^* = 1 ; Y_i^* > 0$

$Y_i^* = 0 ; Y_i^* \leq 0$

หรือ $Y_i = 1 ; \varepsilon_i > -\beta X_i$

$Y_i = 0 ; \varepsilon_i \leq -\beta X_i$

สรุปแบบจำลองโลจิท (Logit Model)

รูปแบบทั่วไปของแบบจำลอง

$$\text{prob}(y_i = 1 | X) = F(x_i' \beta)$$

ฟังก์ชัน Probit ของ Probit Model

$$\text{prob}(y_i = 0) = 1 - \Phi\left(\frac{x_i' \beta}{\sigma}\right)$$

ฟังก์ชัน Logistic ของ Logit Model

$$\text{prob}(Y = 1) = \frac{e^{\beta x}}{1 + e^{\beta x}}$$

$$\text{หรือ } \text{Prob}(Y = 1) = \frac{1}{1 + e^{-x_i' \beta}}$$

ค่าสถิติการตัดสินใจที่ใช้

$$\text{McFadden } R^2 = 1 - \frac{\text{Log}L_{UR}}{\text{Log}L_R}$$

$$\text{Pseudo } R^2 = \frac{L_{UR}^{2/n} - L_R^{2/n}}{(1 - L_R^{2/n}) L_{UR}^{2/n}}$$

เงื่อนไขในการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโลจิท

- ตัวแปรอิสระอาจเป็น Dummy variable/Interval /Ratio Scale ได้
- ค่าคาดหวังของความคลาดเคลื่อนมีค่าเป็น 0
- ค่าคลาดเคลื่อนไม่มีความสัมพันธ์กัน
- ตัวแปรอิสระกับค่าความคลาดเคลื่อนต้องเป็นอิสระกัน
- ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน
- จำนวนตัวอย่างต้องมีอย่างน้อยเท่ากับ $30 * P$ ($n \geq 30 * P$)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เฟื่องฟ้า วัฒนเขียร และเนือทิพย์ ไหมแพง (2528) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับตลาดเงินนอกระบบ พบว่า ตลาดเงินนอกระบบเป็นแหล่งเงินกู้ยืมที่เกิดขึ้นเองตามความจำเป็นและความต้องการของสิ่งแวดล้อม ระเบียบกฎเกณฑ์ และข้อตกลงต่างๆ ขึ้นอยู่กับความพอใจระหว่างนายทุน (ผู้ให้กู้) กับลูกค้า (ผู้กู้) ฉะนั้นจึงมีความยืดหยุ่นมากและมักไม่เป็นไปตามตัวบทกฎหมาย ดังนั้นเงินทุนที่เคลื่อนย้ายอยู่ในตลาดการเงินนอกระบบ มักจะถูกโอนจากผู้ให้กู้ไปสู่ผู้กู้โดยไม่ผ่านสถาบันการเงิน ประกอบไม่มีกฎหมายฉบับใดระบุว่าตลาดเงินนอกระบบเป็นสถาบันการเงิน เจ้าหน้าที่ทางการเงินหรือรัฐบาลจะเข้าไปตรวจสอบควบคุมการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดไม่ได้ เงินทุนที่เคลื่อนย้ายอยู่ในตลาดเงินนอกระบบนี้มีรูปแบบต่างๆ เช่น แชร่น้ำมัน แชรร์ลูกโซ่ แชรร์ดอกหัก แชรร์ดอกตาม การเล่น ขึ้นอยู่กับข้อตกลงของผู้เล่นในกลุ่มนั้นๆ

ดวงมณี วงศ์ประทีป และสุชาติ ธีระกุล (2529) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับตลาดเงินนอกระบบในระดับมหภาค พบว่าลักษณะของตลาดเงินนอกระบบมี 7 ลักษณะ คือ 1) ไม่มีหน่วยงานใดของทางราชการกำกับหรือควบคุมกิจการโดยตรง แต่ปัจจุบันมีพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินอันเป็นการรื้อโก่งประชาชน พ.ศ. 2527 ที่จะชะลอการเติบโตและการเกิดวงแชร์ที่มีลักษณะการจัดคิวเงิน 2) ธุรกิจในตลาดเงินนอกระบบ สามารถเปิดดำเนินการได้โดยเสรีราบเท่าที่ผู้กู้ยืมและผู้ลงทุนมีการตกลงกันได้ และไม่เกิดเป็นความฟ้องร้องกัน เช่น วงตั้งบุคคล หรือแชร์ธุรกิจมีจำนวนนับไม่ถ้วนและไม่ต้องขออนุญาตจัดตั้ง เพียงแต่อาจมีการจดทะเบียนไว้กับกระทรวงพาณิชย์ เพื่อความสะดวกในการใช้ใบทะเบียนการค้าในการติดต่อกับราชการ หรือติดต่อธุรกิจเท่านั้น 3) การประกอบธุรกิจในตลาดเงินนอกระบบ ส่วนใหญ่ไม่เปิดเผยแต่เป็นที่ทราบกันในวงการผู้เกี่ยวข้อง เช่น การรับจำนำสังหาริมทรัพย์ประเภทอัญมณี ทองคำ ฯลฯ โดยเรียกอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าโรงรับจำนำของทางการ ซึ่งกำหนดอัตราดอกเบี้ยตามวงเงินที่จำนำ เป็นต้น การรับซื้อลดเช็คนก็เช่นกัน บางครั้งมีเพียงโต๊ะเก้าอี้ชุดเดียวก็สามารถประกอบธุรกิจได้ และไม่ต้องขออนุญาตจากใคร ผู้ประกอบการรับภาระความเสี่ยงต่างๆเองโดยสิ้นเชิง 4) การดำเนินงานของตลาดเงินนอกระบบอยู่บนพื้นฐานไว้วางใจซึ่งกันและกัน และความคุ้นเคยที่สะสมมานาน ดังนั้น หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อให้กู้ยืมจึงผ่อนปรนกว่า ยอมรับความเสี่ยงสูงกว่าตลาดเงินในระบบ และอาจมีหลักทรัพย์ค้ำประกันหรือไม่ก็ได้ ขบวนการตัดสินใจไม่ยุ่งยากและไม่เสียเวลา 5) อัตราดอกเบี้ยกำหนดในตลาดเงินนอกระบบ กำหนดโดยความพร้อมใจของผู้กู้ยืมและผู้ให้กู้หรือผู้ลงทุน แต่ที่สำคัญต้องสัมพันธ์กับความเสี่ยงและต้นทุนของเงินนั้นและส่วนใหญ่อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินนอ

ระบบสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยตลาดเงินในระบบ 6) การกู้ยืมในตลาดเงินนอกระบบส่วนใหญ่ติดต่อกันโดยตรงไม่ผ่านคนกลาง หรือสถาบันกลาง ดังเช่นตลาดเงินในระบบ ดังนั้นแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่จึงเป็นเงินทุนของตนเองเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม พบว่า มีการถ่ายเทเงินทุนในระบบไปให้กู้ยืมนอกระบบมากขึ้น เช่น การรับซื้อลดเช็คโดยอาศัยเงินกู้จากในระบบไปให้กู้ยืมนอกระบบ การกู้ยืมในระบบไปลงทุนในแชน้ำมัน หรือการให้สินเชื่อการค้า หรือการขายสินค้าเงินผ่อน เป็นต้น เนื่องจากผลตอบแทนจากส่วนต่างของเงินกู้ยืมในระบบกับเงินให้กู้ยืมหรือลงทุนนอกระบบอยู่ในระดับสูง หรือกรณีที่ถูกค่าธรรมเนียมไม่สามารถกู้ยืมจากในระบบได้ บริษัทการค้าขนาดใหญ่จึงอาศัยเงินทุนในระบบ ไปให้เครดิตแก่ลูกค้าของตนต่อเพื่อส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าตน 7) ระยะเวลาการกู้ยืมเงินตลาดเงินนอกระบบ ส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมเงินเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนทางการค้า เสริมแหล่งเงินทุนอื่นๆ สำหรับธุรกิจหรือเป็นการกู้ยืมเพื่อการอุปโภคบริโภคสำหรับประชาชนทั่วไป ดังนั้นระยะเวลาการกู้ยืมจึงเป็นระยะสั้น ๆ ตั้งแต่การกู้ยืมระยะ 1 วัน ถึงประมาณ 2 ปี แต่อาจมีกรณีพิเศษบางกรณีที่มีระยะเวลาการกู้ยืมมากกว่า 2 ปี โดยการกู้ยืมต่อไปเมื่อครบสัญญา (Roll Over) แต่ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับผู้ให้กู้ว่าขณะนั้นตนเองมีความต้องการใช้เงินหรือไม่

ตติยา เอี่ยมลลอ (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบวิธีดำเนินธุรกิจเงินกู้นอกระบบและการใช้เงินกู้นอกระบบ จากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ดำเนินธุรกิจเงินกู้นอกระบบและกลุ่มผู้กู้ระหว่างปี พ.ศ. 2538 - 2539 พบว่า ธุรกิจเงินกู้นอกระบบเป็นแหล่งการเงินที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และความต้องการของสภาพแวดล้อม ระเบียบกฎเกณฑ์ ตลอดจนข้อตกลงต่างๆ ขึ้นอยู่กับความพอใจระหว่าง “ผู้ขอกู้” กับ “ผู้ให้กู้” ธุรกิจเงินกู้นอกระบบเป็นตลาดการกู้ยืมเงินทั้งระยะสั้นและระยะยาว แต่ส่วนใหญ่เป็นระยะสั้น รูปแบบเงินกู้มีอยู่ 2 รูปแบบ คือ เงินกู้อย่างรายวันและเงินกู้อย่างรายเดือน สำหรับสภาพการใช้ธุรกิจเงินกู้นอกระบบ พบว่า ในการกู้ยืมเงินจากธุรกิจเงินกู้นอกระบบ จะเป็นการกู้เพื่อนำเงินไปใช้ในการบริโภคประจำวัน ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก ชำระหนี้ให้การศึกษาบุตร ธิดา และหมุนเวียนในอาชีพ แต่ถ้าเป็นการกู้มาเพื่อซื้อที่อยู่อาศัย รักษาพยาบาลจะกู้จากสถาบันการเงิน และสาเหตุที่ทำให้ผู้กู้ต้องพึ่งเงินกู้นอกระบบมากที่สุด คือความสะดวกรวดเร็ว ทันต่อการใช้ประโยชน์ไม่ต้องมีหลักทรัพย์ในการค้ำประกันการกู้และวิธีการกู้ก็ไม่ยุ่งยาก

สุรติ ผาทอง (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทางเลือกใช้บริการกู้ยืมเงินจากบริษัทลิสซิ่ง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินงานให้สินเชื่อเพื่อตอบสนองความต้องการเงินด่วนและการใช้บริการกู้ยืมเงินมีขั้นตอนง่ายกว่าธนาคารพาณิชย์ โดยส่วนใหญ่จะให้บริการกู้ยืมเงินได้ต่อครั้งไม่เกินร้อยละ 60 ของสินทรัพย์ สาเหตุที่มากู้ยืมเงิน

เพราะภาระค่าใช้จ่ายทางการเงินเพิ่มมากขึ้น ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการกู้ยืมเงิน คือ ดอกเบี้ยต่ำ การอนุมัติเงินรวดเร็วทันใจ ความมั่นคงของบริษัทและการให้บริการสะดวกรวดเร็ว

ธนาคารออมสิน (2544) ได้ทำการวิจัยโครงการธนาคารประชาชนภาคเหนือ เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการเข้าถึงแหล่งเงินทุนให้กับประชาชนที่มีรายได้น้อยและสร้างพื้นฐานความมั่นคงที่ยั่งยืนให้กับผู้ประกอบการ และประชาชนที่ประสบปัญหาการด้อยโอกาสทางการเงินเข้าสู่ระบบการเงินให้เป็นมาตรฐานทุกระดับ และให้มีการกระจายเงินทุนออกไป จากการสำรวจภาคสนามก่อนทำโครงการประชาชนจากรายได้จำนวนร้อยละ 100 มีรายจ่ายจำนวนร้อยละ 93.5 มีการกู้เงินจากแหล่งกู้ภายในระบบจำนวนร้อยละ 38.5 และการกู้นอกระบบจำนวนร้อยละ 61.5 หลังจากดำเนินโครงการเสร็จสิ้นประชาชนจากรายได้จำนวนร้อยละ 100 มีรายจ่ายจำนวนร้อยละ 94.5 มีการกู้เงินจากแหล่งเงินกู้ภายในระบบจำนวนร้อยละ 40.5 และมีการกู้นอกระบบจำนวนร้อยละ 59.5 ซึ่งเมื่อดำเนินโครงการเสร็จสิ้นมีจำนวนประชากรที่ใช้บริการเงินกู้นอกระบบลดลงร้อยละ 2 จะเห็นได้ว่าประชาชนจำนวนมากยังคงใช้เงินกู้นอกระบบอยู่

อาทร เขียมเด่นงาม (2544) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับธุรกิจเงินกู้นอกระบบในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ธุรกิจเงินกู้นอกระบบเป็นแหล่งการเงินที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติของสภาวะตลาดเงินซึ่งสอดคล้องตามความต้องการด้านการเงินภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ส่วนระเบียบกฎหมายและข้อตกลงต่างๆทางด้านการทำธุรกิจขึ้นอยู่กับความพอใจระหว่างผู้ให้กู้กับผู้กู้ ธุรกิจเงินกู้นอกระบบเป็นตลาดเงินกู้ยืมทั้งระยะสั้นและระยะยาว แต่ส่วนมากเป็นระยะสั้นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดธุรกิจคือ ไม่มีข้อยุ่งยากในการดำเนินธุรกิจส่วนด้านผู้ใช้บริการ (ผู้กู้) นอกจากนี้ยังพบว่า สถาบันการเงินในระบบมีปัญหาด้านการบริการไม่เพียงพอ ความยืดหยุ่นในการชำระหนี้ และการรักษาความลับเกี่ยวกับฐานะการเงิน สำหรับการกู้ยืมเงินนอกระบบในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีบทบาทค่อนข้างสูงมากต่อระบบเศรษฐกิจจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีการดำเนินธุรกิจกระทำควบคู่ไปกับอาชีพอื่น เช่น ร้านค้าทอง ร้านค้าของเก่า ร้านค้าสินค้าเบ็ดเตล็ด

จรินทร์ เทศวานิช (2544) ได้แบ่งสถาบันที่ประกอบธุรกิจทางการเงินออกเป็น 2 ประเภท คือ สถาบันที่ประกอบธุรกิจทางการเงินในระบบกับสถาบันที่ประกอบธุรกิจทางการเงินนอกระบบ

1. สถาบันที่ประกอบธุรกิจทางการเงินในระบบ เป็นสถาบันที่ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยมีการดำเนินงานเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของสถาบันที่ประกอบธุรกิจทางการเงินนั้น ๆ

2. สถาบันที่ประกอบธุรกิจทางการเงินนอกระบบ เป็นสถาบันที่เกิดขึ้นเองตามความจำเป็นและความต้องการระหว่างผู้ให้กู้กับผู้ขอกู้ การดำเนินงานเป็นไปตามข้อตกลงและความยินยอมของทั้งสองฝ่ายโดยไม่มีรูปแบบหรือระเบียบกฎเกณฑ์ที่แน่นอนและกฎหมายมิได้รับรอง ผู้ประกอบธุรกิจทางการเงินนอกระบบหรือแหล่งเงินทุนนอกระบบได้แก่ นายทุนพ่อค้าเจ้าของที่ดิน เพื่อนบ้านและญาติพี่น้อง เป็นต้น ประเทศไทยมีการกู้ยืมเงินในสถาบันที่ประกอบธุรกิจทางการเงินนอกระบบกันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในระดับล่าง เพราะการดำเนินงานสะดวกรวดเร็วไม่ยุ่งยากซับซ้อน ตามปกติผู้ขอกู้มักเป็นผู้ร่อนเงิน ขาดความรู้หรือยากจน ทำให้นายทุนเงินกู้บางคนฉวยโอกาสเก็บดอกเบี้ยสูงเกินกว่าที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ทำให้เกิดปัญหาวิกฤตต่าง ๆ ติดตามมามากมาย

วลายู ถาวรวิริยะนันท์. 2547 ได้ศึกษาเกี่ยวกับหนี้นอกระบบของแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม พบว่าหนี้นอกระบบส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาทางการเงิน เนื่องจากคลิความ การพนัน และภัยธรรมชาติ

มณฑิราลัย ปวนใจชม (2548) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการบริษัทประกันชีวิต ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโลจิต (Logit model) ด้วยเทคนิคการประมาณภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (maximum likelihood estimates: MLE) และ Marginal Effect พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสที่จะเลือกใช้บริการบริษัทประกันชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99 % ได้แก่ การสร้างหลักประกันความมั่นคงแก่ชีวิตในอนาคต และระดับการศึกษา ส่วนปัจจัยที่มีระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้แก่ ภาระหนี้สินที่ต้องชำระ และปัจจัยที่มีระดับความเชื่อมั่น 90 % ได้แก่ บริษัทขาดการเอาใจใส่ที่ดี ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ธรรมเนียมประกันชีวิตสามารถนำไปลดภาษีได้ เงื่อนไขทำสัญญาที่ดี การให้บริการที่ดีจากตัวแทนประกันชีวิต ความน่าเชื่อถือของบริษัทในการทำสัญญากับลูกค้า ความมั่นคงในการดำเนินงานของบริษัท และบริษัททำเรื่องเคลมช้า ซึ่งไม่มีผลต่อโอกาสที่จะเลือกใช้บริการบริษัทประกันชีวิตในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สำหรับปัญหาที่ได้รับจากการใช้บริการบริษัทประกันชีวิตนั้น ส่วนใหญ่ผู้ใช้บริการพบกับปัญหาเรื่องตัวแทนประกันชีวิตขาดการบริการที่ดี บริษัทขาดการเอาใจใส่ บริษัททำเรื่องเคลมช้า นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่น ๆ อีก เช่น ปัญหาความมั่นคงในการดำเนินงานของบริษัท ปัญหาความน่าเชื่อถือของบริษัทในการทำสัญญากับลูกค้า เป็นต้น

จันทิพา บุญยะสมิต (2548) ได้ศึกษาโครงสร้างการกู้เงินจากตลาดเงินนอกระบบของไทย พบว่าลักษณะของการกู้ยืมเงินตามโครงสร้างระบบสินเชื่อของไทยมี 2 แบบ คือ การกู้ยืมเงินในระบบ เป็นการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินที่ได้รับการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนอีกแบบหนึ่ง คือ การกู้ยืมเงินนอกระบบ เป็นการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้นอกสถาบันการเงิน ซึ่งแหล่งเงินกู้ นอกสถาบันการเงินจะ ไม่มีการจดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการกู้ยืมเงินนอกระบบ คือ การบริโภคนิยมและวัตถุนิยม

จตุพร ธรรมทิลา (2550) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคในการใช้บริการสินเชื่อประเภทผ่อนชำระสินค้าและบริการของสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) รวมทั้งสิ้น 300 ตัวอย่าง จากประชาชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive statistic) คือ การบรรยายลักษณะทั่วไป โดยการนำเสนอลักษณะรูปแบบตาราง แสดงค่าความถี่ ร้อยละ และใช้วิธีการแบบจำลองโลจิท (Logit model) ด้วยเทคนิควิธีวิเคราะห์การประมาณภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (maximum likelihood estimates: MLE) และเทคนิควิเคราะห์ marginal effects ผลการศึกษาพบว่า ด้านพฤติกรรมผู้บริโภคในการใช้ พบว่า เคยใช้บริการสินเชื่อผ่อนชำระ อีออนมาก ส่วนใหญ่เลือกสินค้าประเภทที่นิยมใช้ง่ายมากที่สุด คือ เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน โดยสถานที่ที่นิยมใช้บริการมากที่สุด คือ ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เคยมีปัญหากำไรชำระหนี้ โดยมีเหตุผลมาจากค่าใช้จ่ายมากกว่ารายได้ที่ได้รับ สำหรับวิธีการการแก้ไขปัญหาของผู้บริโภคเหล่านี้ คือ เจริญประนอนหนี้กับสถาบันการเงิน ส่วนด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการสินเชื่อประเภทเช่าซื้อสินค้าและบริการของสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ ในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพล ได้แก่ ระดับการศึกษา ราคาสินค้าที่ต้องการ ผ่อนชำระ อัตราดอกเบี้ย ความปลอดภัยในการใช้บริการสินเชื่อ ปัจจัยด้านค่าธรรมเนียมในชำระ เงินคืนในแต่ละงวด และ ปัจจัยด้านการสะสมแต้ม

รังสรรค์ ปิติปัญญา และผลดีกลิ่นเกสร (2551) ได้ศึกษาหนี้ในระบบที่มีต่อสมาชิก สหกรณ์ออมทรัพย์สหภาพแรงงานไทยเรยอน จำกัด พบว่า สมาชิกที่มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี มีหนี้ในระบบมากกว่าสมาชิกที่มีอายุอยู่ในช่วงอื่น ๆ นอกจากนี้ยังพบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ได้มีบทบาทในการบรรเทาหรือแก้ปัญหาหนี้ในระบบให้แก่สมาชิก โดยทำให้ภาระหนี้ลดลงและ สัญญาเงินกู้มีความเป็นธรรมมากขึ้น สมาชิกจึงถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ให้เงินนอกระบบน้อยลง

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2551) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ ธุรกิจสถาบันการเงินและธุรกิจทางการเงินตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ไว้ดังนี้

ธุรกิจสถาบันการเงิน หมายถึง ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุนและธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์รวมถึงการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

สถาบันการเงิน หมายถึง ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนและบริษัทเครดิตฟองซิเออร์

ธุรกิจทางการเงิน หมายถึง ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน ธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ ธุรกิจหลักทรัพย์ ธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ธุรกิจประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิตหรือธุรกิจอื่นตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ลิตาภา บัวเกษ (2552) อธิบายถึงความสำคัญของสถาบันการเงิน เนื่องจากเป็นสถาบันที่ทำธุรกิจในรูปแบบของการให้กู้ยืมและการกู้ยืมหรือเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางทางการเงิน (financial intermediaries) ระหว่างผู้ให้กู้กับผู้ขอกู้ ดังแสดงในรูปที่ 2.1 โดยอาศัยเครื่องมือหรือตราสารการเงินและรับภาระการเสี่ยงจากการให้กู้ยืมแทน

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2552) ได้ทำการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในช่วง 6 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2552 พบว่า อัตราส่วนของครัวเรือนที่มีหนี้สินมี 61.8 % ครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สินมี 38.2 % จำนวนเงินที่เป็นหนี้คงค้างเฉลี่ยต่อครอบครัวมีแนวโน้มสูงขึ้น คือ 133,293 บาท สำหรับแหล่งเงินกู้ พบว่า ครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบอย่างเดียว มีจำนวน 82.9 % ครัวเรือนที่มีหนี้นอกระบบอย่างเดียว มีจำนวน 7.4 % ครัวเรือนที่มีหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ มีจำนวน 9.7 % จำนวนหนี้สินต่อครัวเรือนในระบบ เป็นเงิน 127,152 บาท จำนวนหนี้สินต่อครัวเรือนนอกระบบ เป็นเงิน 6,140 บาท จะเห็นได้ว่าครัวเรือนมีหนี้ในระบบอย่างเดียวเป็นสัดส่วนค่อนข้างสูง ปัญหาของหนี้ในระบบจึงอาจเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศได้ทางหนึ่ง อีกทั้งถ้าหนี้นอกระบบกระจายอยู่ในกลุ่มชนชั้นล่างระดับรากหญ้า หนี้ในระบบก็จะกระจายอยู่ในกลุ่มชนชั้นกลาง ซึ่งคนทั้งสองกลุ่มนี้นอกจากจะเป็นฐานประชากรที่มีขนาดใหญ่และหนาแน่นแล้วยังมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจอย่างมากด้วย

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (2552) ได้ทำการสรุปข้อมูลแสดงการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2552 พบว่า ลูกหนี้มีหนี้คงเหลือ 42,914 ราย เป็นเงิน 2,797 ล้านบาท ลูกหนี้สามารถจ่ายเงินกู้ได้ถึง 89.38 %

และไม่ได้เป็นหนี้เสีย ลูกหนี้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรยังสามารถชำระหนี้ได้ในสัดส่วนค่อนข้างสูง

ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2552) ระบุว่า ปัจจุบันผู้ประกอบการไทยประสบปัญหาธุรกิจขาดสภาพคล่องจากผลกระทบวิกฤตเศรษฐกิจโลกในขณะเดียวกันธนาคารพาณิชย์เริ่มเข้มงวดจากการปล่อยสินเชื่อมากขึ้นส่งผลให้ภาคธุรกิจต้องพึ่งพาเงินกู้ยืมในระบบมากขึ้น ทำให้อัตราการกู้หนี้ยืมสินในระบบมีถึงร้อยละ 20 ซึ่งมากกว่าอัตราการกู้หนี้ยืมสินในระบบช่วง 3 ปีก่อนหน้านี้ ที่อัตราเพียงร้อยละ 10 – 15 และส่วนใหญ่การกู้หนี้ยืมสินในระบบเป็นลักษณะของวงแชร์

นิพนธ์ พัวพงศธร (2552) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบไว้หลายประเด็น แต่ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ต้องเร่งสำรวจข้อมูลว่าอะไรเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดหนี้ เพื่อจะได้แก้ไขให้ตรงจุดมากที่สุด

ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2552) ได้ทำการสอบถามกลุ่มคนปล่อยหนี้ยืมสินในระบบ พบว่า ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 92 มีความเห็นว่ามาตรการช่วยเหลือลูกหนี้ในระบบของรัฐบาลไม่มีผลกระทบต่อการปล่อยหนี้ยืมสินในระบบของพวกเขา และเกินกว่าครึ่งหรือร้อยละ 54.5 มีความเห็นว่า มาตรการของรัฐบาลไม่มีผลทำให้พวกเขาลดดอกเบี้ยให้กับลูกหนี้ในระบบอีกด้วย

เบญจพร วงศ์ (2552) ได้ทำการรายงานสรุปผลจากการสำรวจของหน่วยงานต่าง ๆ พบว่าคนไทยเป็นหนี้ในระบบประมาณ 1 ล้านคน ส่วนใหญ่เป็นการก่อหนี้ที่เกิดจากภาวะความจำเป็นเพื่อการดำรงชีพ เช่น ใช้จ่ายในครัวเรือน รักษาพยาบาลคนในครอบครัว การศึกษาบุตรหลาน การประกอบอาชีพ แต่ก็มีส่วนที่กู้ยืมเพื่อนำเงินไปซื้อสิ่งของตามกระแสนิยม เช่น โทรศัพท์มือถือ เครื่องเสียง เครื่องเล่น ดีวีดี ฯลฯ และที่สำคัญไปกว่านั้น คือ การกู้ยืมเพื่อนำเงินไปเล่นการพนันหรือชำระหนี้การพนันและเที่ยวเตร่ เป็นต้น เมื่อผู้มีรายได้น้อยต้องกู้ยืมเงินในระบบเพื่อไปใช้จ่ายและถูกขูดรีดดอกเบี้ยในอัตราที่สูงนอกจากจะได้รับความเดือดร้อนอย่างมากแล้วยังยากที่จะหลุดจากสภาพหนี้สินและความยากจน และไม่พ้นที่จะต้องสร้างหนี้ใหม่เพื่อนำมาใช้หนี้เก่าต่อไปเรื่อย ๆ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบควรจะต้องหาวิธีการที่ยั่งยืน คนไทยเป็นหนี้ในระบบประมาณ 1 ล้านคน ส่วนใหญ่เป็นการก่อหนี้ที่เกิดจากภาวะความจำเป็นเพื่อการดำรงชีพ

เช่น ใช้จ่ายในครัวเรือน รักษาพยาบาลคนในครอบครัว การศึกษาบุตรหลาน การประกอบอาชีพ แต่ก็มีส่วนที่กู้ยืมเพื่อนำเงินไปซื้อสิ่งของตามกระแสนิยม เช่น โทรศัพท์มือถือ เครื่องเสียง เครื่องเล่น ดีวีดี ฯลฯ และที่สำคัญไปกว่านั้น คือ การกู้ยืมเพื่อนำเงินไปเล่นการพนันหรือซားหั้น การพนันและเที่ยวเตร่ เป็นต้น เมื่อผู้มีรายได้น้อยต้องกู้ยืมเงินนอกระบบเพื่อไปใช้จ่ายและถูกขูดรีด ดอกเบี้ยในอัตราที่สูงนอกจากจะได้รับความเดือดร้อนอย่างมากแล้ว ยังยากที่จะหลุดจากสภาพหนี้สินและความยากจน และไม่พ้นที่จะต้องสร้างหนี้ใหม่เพื่อนำมาใช้หนี้เก่าต่อไปเรื่อย ๆ เมื่อผู้มีรายได้น้อยต้องกู้ยืมเงินนอกระบบเพื่อไปใช้จ่ายและถูกขูดรีดดอกเบี้ยในอัตราที่สูงนอกจากจะได้รับความเดือดร้อนอย่างมากแล้ว ยังยากที่จะหลุดจากสภาพหนี้สินและความยากจนดังนั้นการแก้ไขปัญหานี้นอกระบบควรจะต้องหาวิธีการที่ยั่งยืน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2.3 กรอบแนวความคิด

ในการศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการกู้ยืมเงินของผู้ขายในตลาดเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยทำการศึกษาก่อนที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่จะส่งผลต่อการกู้ยืมเงิน ซึ่งได้แบ่งกลุ่มปัจจัยออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล
2. ปัจจัยด้านการค้า
3. ปัจจัยด้านการเงิน
4. ปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์
5. ปัจจัยด้านบริบทแวดล้อม

รูปที่ 2.1 แสดงกรอบแนวความคิดของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกู้ยืมเงินของผู้ค้าขายในตลาดเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ตัวแปรอิสระ		
ปัจจัยส่วนบุคคล	ปัจจัยด้านการค้า	
<ul style="list-style-type: none"> ● เพศ ● อายุ ● สถานภาพ ● อาชีพ ● การศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> ● ความคล่องตัวทางการค้า ● โอกาสเจริญเติบโตธุรกิจ 	
ปัจจัยด้านการเงิน	ปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์	ตัวแปรตาม
<ol style="list-style-type: none"> 1. แหล่งทุน 2. ทุนหมุนเวียน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายได้ 2. หนี้สิน 	การตัดสินใจกู้ยืมเงิน
ปัจจัยด้านบริบทแวดล้อม		
<ul style="list-style-type: none"> ● การส่งเสริมการกู้เงิน ● รูปแบบวิธีการใช้หนี้ ● อัตราดอกเบี้ย 		